

BIBLIOGRAFIE

SOCIOLOGIE VENKOVA (skripta)

První skripta ze SOCIOLOGIE VENKOVA byla vydána r. 1965 v Státním pedagogickém nakladatelství v Praze. Na 200 stránkách velkého formátu jsou statě z různých úseků sociologie venkova a takové pasáže z vědeckého komunismu, které mají povahu sociologie. Autoři těchto skript jsou prof. dr. inž. Jan Tauber, doc. Zdeněk Pátek, CSc., Jan Procházka, CSc., Josef Vavřík, CSc. a Irena Michalcová, vesměs z katedry vědeckého komunismu provozně ekonomické fakulty Vysoké školy zemědělské v Praze. První čtyři statě „Sociologie venkova“, „Společenské soustavy a společenské změny“, „Společenská struktura v socialistické vesnici“, „Populační problémy zemědělství a ves-

nice“ jsou od Taubera, pátou stať „Svazek dělnické třídy a rolnictva“ napsal Pátek, šestou stať „Zemědělská družstva — družstevní demokracie“ napsal Procházka, sedmou stať „Stranické řízení zemědělství“ napsal Vavřík a osmou stať „Některé problémy kulturního rozvoje venkova“ napsala Michalcová. Autoři skromně nazývají svou práci „některými kapitoly“, ale možno říci, že zatím jejich učební texty jsou nejúplnější rukověti sociologie venkova. Jsou sice připravnou prací pro důkladnější a propracované učebnice, která má být vydána v Nakladatelství politické literatury, ale vyplnily citelnou mezeru v naší sociologické literatuře.

RURAL SOCIOLOGY, ročník 30, 1965, č. 4

Poslední číslo Rural Sociology, oficiálního orgánu americké (USA) Společnosti pro sociologii venkova, oslavuje třicetileté výročí založení tohoto nejrozšířenějšího časopisu z oboru sociologie venkova. Během těchto 30 let neobyčejně rychle poklesl počet zemědělského a venkovského obyvatelstva ve Spojených státech. Různé předpovědi, že rurální sociologie nemá valné budoucnosti při takovém poklesu farmářů, ukázaly se nepravdivými, neboť počet členů Společnosti pro sociologii venkova stále vzrůstal a minulého roku dostoupil vrcholu. Lze si to vysvětlit tím, že počet zemědělského obyvatelstva sice poklesl, ale nikoli význam zemědělství, jehož problémů rok od roku přibývá.

lit tím, že počet zemědělského obyvatelstva sice poklesl, ale nikoli význam zemědělství, jehož problémů rok od roku přibývá.

Ve zmíněném prosincovém čísle je řada zajímavých prací, např. Černé a bílé obyvatelstvo ve vztahu k vesnici a městu (A. L. Coleman). Od L. Nelsona je zde článek o vzniku rurální sociologie před tzv. Purnellovým zákonem. W. H. Sewell podává přehled o výzkumech v letech 1936—1965. O. F. Larson uveřejňuje stať o příjmech a životní úrovni venkovského obyvatelstva USA, a C.

Taylor seznamuje s vývojem rurální sociologie v zahraničí.

Zajímavý je i posudek Coppovy knihy: Vývoj venkovské společnosti, Dickinsonovy publikace: Město a oblast, Friedmannovy a Alonsovy publikace: Rozvoj oblastí a plánování, posudek La Pierovy práce: Společenská změna a Millsovy práce:

Přeměna skupin. Za zmínku stojí též posudek Nimkoffovy publikace: Srovnávání rodinných systémů, Schultzovy práce: Hospodářské krize a světové zemědělství, Smithovy publikace: Agrární reformy v Latinské Americe a Willovy a Vatterovy publikace: Chudoba a nadbytek.

REVUE FRANÇAISE DE SOCIOLOGIE, ročník VI. — zvláštní číslo 1965

Jean Géraud, Gérard Spitzer: *Le moral des agriculteurs* (Smýšlení francouzských zemědělců)

Výzkum, který představuje vzorek 3000 zemědělců a kvalitativní dotazování za pomoci 75 interviewů ve čtyřech různých krajích, umožnil alespoň zhruba poznat potíže rolníků. Mezi četnými příčinami nespokojenosti jeví se izolace jako jeden z hlavních faktorů; vedla spíše k pocitu zjevné rozmrzelosti než k pozitivním návrhům, jak rozřešit problémy. Pozdější práce neměly by se vztahovat jen k adaptaci venkovského obyvatelstva k městskému prostředí, ale také k možnostem přizpůsobení se změněnému životu na venkově.

Henri Mendras: *L'étude comparée du changement dans les sociétés rurales françaises* (Srovnávací studie změn ve francouzské rurální společnosti)

Prudké změny, které probíhají francouzskou společností na venkově, přímo vybízejí ke zkoumání. Statistické a monografické studie umožňují definovat různé společenské typy, které by se měly stát předmětem dalších výzkumů. V tomto článku najdeme první rozpracované prvky metody a výzkumných technik, jejichž autorem je Skupina rurální sociologie. (Le Groupe de Sociologie rurale.)

Marcel Jollivet: *D'une méthode typologique appliquée à l'étude des sociétés rurales françaises* (O typologické metodě, aplikované na studium francouzské rurální společnosti)

Různorodost francouzské venkovské společnosti vynucuje si stanovení typů za účelem umožnění její klasifikace. Kromě toho tato metoda vysvětluje sociální chování prostřednictvím globální struktury venkovské společnosti. Postupně se studují různé typy ekonomické činnosti na francouzském venkově v jejích vztazích ke společnosti, což dává možnost k integraci a diferenciaci různých sociálních skupin na venkově.

Nicole Eizner, Monique Cristin: *Premières hypothèses comparatives* (První srovnávací hypotézy)

Tři předběžné (předvýzkumné) ankety byly provedeny ve třech kantonech: Maine-et-Loire, Jura, Vaucluse. Ukazují nám své zvláštnosti: společnost, jejíž tradiční struktury jsou silně hierarchizovány, a které jsou rezistentní vůči změnám; společnost s tradicemi autonomních obcí, jež má problémy ekonomické koncentrace a přistěhovalectví; společnost v hospodářském a sociálním vývoji, kde je restrukturalizace obtížná. Autoři navrhuji, aby změny působící na sociální strukturu a vzájemné vztahy mezi lokální a globální společností byly předmětem hlubších monografických studií.

Marcel Jollivet: *L'utilisation des lieux de naissance pour l'analyse de l'espace social d'un village*. (Využití rodiště pro analýzu migrace na vesnici)

Analýza rodiště všeho obyvatelstva jedné obce (v Beauce) upozorňuje na neúnosnost demografických metod k zjišťování okruhů uzavíraných sňatků. Navrhuje se preciznější metoda. Zmíněná obec odhalila silnou geografickou mobilitu obyvatelstva.

Jacques Maho, Monique Cristin: *Visions de la société et groupes d'opinions dans un village creusois* (Ideologicky protichůdná stanoviska a názorové skupiny v osadě obce Creuse)

V osadě obce Creuse staví se jednotlivci při nestandardizovaném interviewu do skupin reálných nebo imaginárních, antagonistických nebo alespoň do rozličných. Tyto dvojpolové opozice se nazývají „roztěpy“ (cleavages). Dělí se na čtyři velké kategorie: „ekonomické“, „politické“, „morální“, „prostorové“, které se mezi sebou kříží. Tím způsobem dostáváme obraz systému sociálního myšlení osady a představu o rozdělení osob podle podsystémů. Osoby tohoto mínění jsou zkoumány uvnitř těchto systémů a tvoří skupiny stejného názoru.

Jean Duplex, Roger Cornu, Louis Raoul: *Note sur l'atlas sociologique de la France rurale*. (Poznámky o sociologickém atlasu rurální Francie)

Autoři seznamují s metodou znázorňování a seznamem kartograficky zachycených jevů. Atlas umožňuje orientaci při výběru vhodných vzorků pro výzkum. Příklady ukazují na některé možnosti a hranice interpretace těchto map.

Marcel Jollivet, Marie-Claire de Gauléjac: *Pour un vocabulaire de sociologie rurale*. (Pro slovník rurální sociologie)

Podle vzoru socioetnologického slovníku, který sestavilo Ústředí pro dokumentační analýzu černé Afriky, skupina ru-

rálních sociologů užívá tzv. „Syntol“ (Syntaktická organizace jazyka) — automatický dokumentační systém. Autoři nejdříve zdůvodňují vypracování tohoto slovníku, určeného k dokumentaci rurální sociologie, dávají z něho příklady a seznamují s několika novými kapitolami z oblasti geografie, hospodářství a společenských skupin.

Michele Kourganoff: *Les instruments d'enquête utilisés pour les études sur le terrain*. (Způsoby dotazování používané při terénním výzkumu)

Při sociologickém výzkumu venkova osvědčují se lépe pozorování, všeobecné instrukce pro vedení interviewů, soupisy údajů apod., než dotazníky. Autorka se zmiňuje o osvědčených zkušenostech při získávání údajů a informací.

SOCIOLOGIA RURALIS, ročník V, 1965, č. 4

L. Taylor, A. R. Jones, jr.: *Professionals and Specialists in Agribusiness*. (Odborníci a specialisté v „Agribusinessu“)

Odborníci a specialisté mají velký význam v potravinářském a textilním průmyslu v industrializovaných Spojených státech. Projektují, kontrolují a rozšiřují vědecké poznatky, které jsou užitečné pro farmáře, dodavatele a zpracovatele. Komercializované zemědělství a plantážnictví přejímalo vědecké poznatky již v době před občanskou válkou (1860). Roku 1862 bylo zřízeno ministerstvo zeměděl-

ství Spojených států, které představuje spíše výzkumný zemědělský ústav než úřad. Postavení zemědělských výzkumníků a specialistů je velmi významné, uplatňují se v nejvyšších vládních orgánech a mají příležitost prosazovat své myšlenky do praxe. Jsou prý, podle názoru autorů, nejen nositeli myšlenek, ale do značné míry i moci.

(Autoři zřejmě přeceňují vliv odborníků a vědeckých pracovníků a neuvědomují si, že v USA o zásadních otázkách zemědělské politiky rozhodují daleko více vlivní senátoři sloužící zájmům velkých monopolů než vědečtí pracovníci.)

WORLD AGRICULTURAL ECONOMICS AND RURAL SOCIOLOGY ABSTRACTS (WAERSA) (Dokumentace z oboru zemědělské ekonomiky a sociologie venkova)

Na konferenci zemědělských ekonomů v Lyonu v srpnu 1964 bylo oznámeno, že Commonwealth Agricultural Bureau (CAB) dalo souhlas k vydávání WAERSA minimálně do října 1967 a J. O. Jones, ředitel Institute of Agrarian Affairs na universitě v Oxfordu, byl jmenován vydavatelem místo dr. von Frauendorfera, který se vzdal vydávání tohoto periodika. Konference vysoce ocenila významnou práci Frauendorferovu.

Redakce časopisu byla přenesena do Oxfordu a byla zabezpečena kontinuita vydávání. V dokumentaci se bude pokračovat pod deseti záhlavími: Zemědělská politika Zemědělské výroby (nabídka, poptávka, ceny), Trh a distribuce, Mezinárodní obchod zemědělskými výrobky,

Finance a kredit, Ekonomika výroby, Družstevnictví, Školství a výchova, Sociologie venkova, Výzkumné metody a techniky pro shora zmíněné obory. Pod těmito tituly budou pak podle desetinného systému uváděny podrobné bibliografické záznamy. Od roku 1966 budou také vydávány čtvrtletní předmětové a geografické indexy. Byl učiněn příslib, že rurální sociologii bude ve WAERSE věnována velká pozornost. Protože WAERSA dostala značnou podporu ze státních britských a irských prostředků, bude možno časopis předplatit za 3 libry pro domácí odběratele a za 5 liber pro zahraniční odběratele. Objednávky je třeba zaslat na CAB Central Sales, Farnham House, Farnham Royal, Bucks, England.

COMMITTEE FOR INTERNATIONAL COOPERATION IN RURAL SOCIOLOGY
(Výbor pro mezinárodní spolupráci v oboru sociologie venkova)

Výbor byl založen v roce 1962 z podnětu Americké společnosti pro rurální sociologii a Evropské společnosti pro rurální sociologii. Zakladatelé této organizace si byli od počátku vědomi, že činnost výboru by měla být rozšířena na celý svět.

Jeden z prvních činů přípravného výboru byla příprava Prvního světového kongresu rurální sociologie, který se konal v srpnu 1964 v Dijonu ve Francii. Z podnětu velmi početných účastníků kongresu v Dijonu vznikl pak výbor se zástupci sociologů ze Severní a Latinské Ameriky, z Asie, Afriky a Evropy.

Hlavním úkolem výboru má být podnět k rozvoji sociologie, ať již jde o výzkum nebo pedagogickou činnost. Během Prvního světového kongresu stalo se úplně jasným, že v rozvíjející se industriální společnosti budou hrát sociologové

venkova velmi významnou roli. Aby mohli plnit očekávané úkoly, bude třeba vytvořit organizace sociologů venkova jak v národním, tak regionálním a světovém měřítku. Nutnost vzájemných informací je zřejmá. Výbor chce proto dávat podněty k organizování jak světových, tak regionálních konferencí a k šíření výsledků těchto konferencí. Mezinárodní organizace rurální sociologie bude se též zabývat výměnou vědeckých pracovníků a studentů a zdokonalováním odborné práce sociologů. Výbor se bude snažit plnit své úkoly s minimem správního aparátu.

Výbor rozhodl, že druhý světový kongres rurální sociologie se bude konat roku 1968 ve Wageningen v Holandsku.

INŽ. V. TAUBEROVÁ,

Ústav sociologie vesnice a zemědělství,
VŠZ, Brno, Zemědělská 1